

**АГЕНЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО
266.**

Врз основа на член 43 став 6 од Законот за воздухопловство ("Службен весник на Република Македонија" бр.14/06 и 24/07), директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесе

**П Р А В И Л Н И К
ЗА НАЧИНОТ НА ВРШЕЊЕ НА СПЕЦИЈАЛИЗИРАНИ УСЛУГИ СО ВОЗДУХОПЛОВ И ПОСЕБНИТЕ УСЛОВИ ВО ОДНОС НА ВОЗДУХОПЛОВИТЕ, ОПРЕМАТА И ДРУГИТЕ ПОСЕБНИ УСЛОВИ НЕОПХОДНИ ЗА БЕЗБЕДНО И УРЕДНО РАБОТЕЊЕ****I ОПШТИ ОДРЕДБИ****Член 1**

Со овој правилник се утврдуваат начинот на вршење на специјализирани услуги со воздухоплов, како и посебните услови во однос на воздухопловите, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење.

Член 2

Специјализирани услуги со воздухоплов (Aerial Work) се воздухопловни активности при кои воздухопловот се користи за давање на специјализирани услуги во земјоделството, шумарството, здравството, градежништвото, како и за фотогамирање и снимање, набљудување и патролирање, панорамско летање, рекламни цели (фрлање на летоци, влечење на рекламни паролони), односно се услуги кои не спаѓаат во превоз на лица, предмети и пошта.

Член 3

Специјализираните услуги со воздухоплов се делат на:

I. Исфрлање на хемиски средства и вода од воздухоплов и тоа:

- 1) уништување на инсекти во земјоделството;
- 2) спречување на ширење на растителни болести во земјоделството и шумарството;
- 3) уништување на плевел и грмушки;
- 4) уништување на животински штетници;
- 5) исфрлање на ѓубриво и микроелементи;
- 6) уништување на лисја (дефолијација);
- 7) сеидба;
- 8) засејување на облаци заради предизвикување на врнежи;
- 9) гасење на шумски пожари;
- 10) обновување на рибен фонд и на други животински врсти и
- 11) гасење на пожари во населени места.

II. Испитување од воздух и тоа:

- 1) топографско картографирање
- 2) геолошки истражување
- 3) поларни истражувања
- 4) заштита на земја и вода
- 5) испитувања во земјоделството
- 6) испитување во шумарството
- 7) планирање и развој на градовите
- 8) испитување во градежништвото
- 9) археолошки испитувања и
- 10) хидролошки испитувања.

III. Набљудување и патролирање со воздухоплов и тоа:

- 1) набљудување на посеви, стада и земјоделско земјиште
- 2) патролирање на шумите
- 3) надгледување на животинскиот свет во дивината
- 4) патролирање на цевоводи
- 5) инспекција и контрола на поплавени и опустошени региони
- 6) контрола на патниот сообраќај и јавни манифестации
- 7) обалска стража и гранична патрола
- 8) патрола на ледени површини
- 9) метеоролошки набљудувања
- 10) испитување на космичко зрачење
- 11) телевизиски и филмски снимања и
- 12) надзор на градежни работи.

IV. Градба со помош на воздухоплов и тоа:

- 1) изградба на електрични далеководи и железнички напонски водови
- 2) изградба на цевоводи
- 3) подигање и преместување на опрема за бушење
- 4) подигање на огради
- 5) изградба и опремување на високи згради
- 6) поставување на монтажни градби и
- 7) изградба на лесни мостови.

V. Рекламирање и соопштување со воздухоплови и тоа:

- 1) испишување на набото, влечење на транспаренти, исфлање на летоци и објавување со помош на звучник и
- 2) радио и телевизиски емитувања.

VI. Прозведување на воздушни турбуленции со воздухоплов и тоа:

- 1) спречување на создавање на мраз
- 2) сушење на овошје и игралишта
- 3) берба на зрело и јаткасто овошје
- 4) спречување на штети од снег во шуми и
- 5) растерување на птици од посеви и рибници.

VII. Услуги со воздухоплов во вонредни ситуации и тоа:

- 1) операции за трагање и спасување
- 2) медицински услуги со воздухоплов (прва помош, транспорт и лекарски услуги) и
- 3) исфрлање на персонал, храна и други намирници и продукти.

Член 4

Специјализирани услуги со воздухоплов можат да вршат правни или физички лица (во понатамошниот текст: оператор) кои поседуваат Уверение за работа за вршење на специјализирани услуги со воздухоплов (Aerial Work Air Operator Certificate - AWAOC).

Член 5

За добивање и одржување во важност на уверение за работа за вршење на специјализирани услуги со воздухоплов, правното или физичкото лице треба да се придржува на посебните услови за вршење на специјализирани услуги со воздухоплов пропишани со овој правилник.

Член 6

Операторот треба да:

- има обезбедено соодветно опремени воздухоплови со уреди и опрема зависно од категоријата и намената на воздухопловот и услугата што се врши од кои најмалку еден впишан во Регистарот на воздухоплови на Република Македонија;
- обезбеди соодветно квалификуван воздухопловен персонал;
- назначи раководен кадар кој е доволно стручен и може да обезбеди операциите и одржувањето на воздухопловите да се финансираат и вршат на прифатливо ниво;
- има организациона структура способна да врши оперативна контрола и надзор за било кој лет;
- има Оперативен прирачник (Operations Manual) изработен согласно меѓународните стандарди (ICAO Doc. 9408), одобрен од Агенцијата за цивилно воздухопловство (во натамошниот текст: Агенција).
- да обезбеди секој лет да е најавен на надлежната контрола на летање и да се извршува во согласност со правилата утврдени со одобриениот Оперативен прирачник.
- има обезбедено техничко одржување согласно одобриениот технички систем за одржување на воздухопловите и да се придржува до стандардите за одржување на воздухопловите.
- има на располагање соодветни објекти за опслужување на воздухопловите магацински простор и работилница во сопственост или под закуп.

Член 7

Оперативниот прирачник од член 6 алинеа 5 на овој правилник треба да ги содржи сите информации неопходни за безбедното и ефикасно извршување на планираните специјализирани услуги со воздухоплов.

Во Оперативниот прирачник детално треба да биде опишан начинот на вршење на специјализираните услуги со воздухоплов кој извршителот планира да ги изведува.

Начинот за изведување на специјализирани услуги со воздухоплов треба да биде во согласност со Законот за воздухопловство и со последната публикација на ICAO Doc. 9408 (Manual on Aerial Work) кој Агенцијата за цивилно воздухопловство го објавува на официјалната интернет страна.

При опишување на начинот за вршење на специјализираните услуги со воздухоплов, во својот Оперативен прирачник операторот, може да пропише и построги правила од оние утврдени со последната публикација на ICAO Doc. 9408 (Manual on Aerial Work).

Член 8

Операторот го користи воздухопловот во согласност со условите и спецификациите за операциите назначени во уверението за работа за вршење на специјализирани услуги со воздухоплов (во натамошниот текст: уверение).

II. УСЛОВИ И НАЧИН НА ВРШЕЊЕ НА СПЕЦИЈАЛИЗИРАНИ УСЛУГИ СО ВОЗДУХОПЛОВ

1. ИСФРЛАЊЕ НА ХЕМИСКИ СРЕДСТВА И ВОДА ОД ВОЗДУХОПЛОВ

Член 9

Исфрлањето на хемиски средства и вода од воздухоплов со методите: расфрлање, прскање, оросување, запрашување, замаглување и гранулирање, исфрлање

на храна за риби и гаснење на шумски пожари и други пожари (во натамошниот текст: пожари), во смисла на овој правилник се смета како лет на авиотретирање.

Член 10

Воздухоплови наменети за летови на авиотретирање (во натамошен текст: воздухоплови) можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради вршење на летови на авиотретирање се извршени соодветни адаптации.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 11

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 12

Воздухопловот треба да ги исполнува следните аеродинамички услови:

- 1) да има безбеден и лесен маневар на мали височини и брзини;
- 2) да има безбеден и поволен распон помеѓу најмалата и најголемата брзина во текот на летот;
- 3) да има способност за слетување и полетување на кратки расквасени леталишта освен воздухопловите за гасење на пожари;
- 4) да има безбедна прегледност од пилотската кабина во секоја фаза од летот (видокруг од 160°).

Член 13

Секој воздухоплов за аеротретирање треба да е изграден од материјал кој е отпорен на дејството на хемиските средства.

Член 14

За ноќни летови на авиотретирање воздухопловот треба да биде опремен со рефлектор за осветлување на работниот зафат како и преден рефлектор за осветлување на препреки со светлосен сноп од 300 во левата и десната страна од правецот на летот.

Член 15

За секое летање заради авиотретирање се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилотот на воздухопловот со кој се вршат летовите на авиотретирање.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките и вршењето на летовите на авиотретирање.

Член 16

За гасење на пожари од воздухоплов раководителот на летањето треба да воспостави контакт и да соработува со раководителот на противпожарната служба на земја.

Раководителот на противпожарната служба на земја раководи со сите акции и учесници при гаснењето на пожар, воспоставува радио-врска со раководителот на

летањето, дава метеоролошки податоци, известувања неопходни за безбедното одвивање на летот и го известува раководителот на летањето да го прекине летањето ако тоа стане опасно за лицата и материјалните добра или ако повеќе не е потребно.

Ако раководителот на противпожарната служба на земја утврди дека на оддалеченост од најмалку 200 метри од местото на пожарот нема лица, дава согласност за започнување на гасењето на пожарот од воздухоплов, а на барање на раководителот на летање, и согласност за начинот на гаснењето на пожарот.

Раководителот на противпожарната служба на земја на пет минути пред започнувањето на гасењето на пожарот со воздухоплов, е должен за тоа да ги известат лицата на земја.

Член 17

Секој воздухоплов, за време на вршење на летови на авиотретирање, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 18

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво треба да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 19

Натоварувањето на хемиските средства во воздухопловот се врши на места определени за таа цел, каде што не е дозволен пристап на неовластени лица.

Член 20

Воздухопловниот и другиот персонал што врши определени работи во врска со авиотретирањето, треба да биде обучен за работа со хемиски средства и со други штетни материјали што се исфрлаат од воздухопловот.

Член 21

Како воздухопловен персонал кој може да врши работи на авиотретирање се сметаат:

- 1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со соодветен тип на воздухоплов и кои имаат положено посебен испит за авиотретирање,
- 2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови на авиотретирање.

Како друг персонал кој врши определени работи во врска со авиотретирањето се подразбираат: сигналисти, заштитари и помошни работници кои ракуваат со хемиските и други средства и со механизацијата неопходна за вршење на летови на авиотретирање.

Член 22

Ноќни летови на авиотретирање пилот може да ги врши доколку;

- 1) има најмалку три години летање на работи на дневно авиотретирање
- 2) има налет од најмалку 800 часови на работи на дневно авиотретирање
- 3) има завршено обука за летови на ноќно авиотретирање
- 4) има налет од најмалку 50 часови со инструктор на работи на ноќно авиотретирање.

Член 23

Летови на авиотретирање над населени места можат да вршат само пилоти кои имаат најмалку 1000 часови летање од кои 500 часови во земјоделството.

Член 24

Воздухопловните механичари-техничари кои го одржуваат и припремаат воздухопловот треба да имаат положено посебен испит за работа на такви воздухоплови.

Член 25

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши после последното слетување на воздухопловот.

Член 26

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) ослободување на подвижните површини од блокирачките уреди и командите на уредите;
- 2) визуелен преглед на внатрешниот дел на конструкцијата на трупот на воздухопловот и опасните површини заради утврдување на степенот на корозија од хемикалиите;
- 3) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите на авиотретирање;
- 4) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 27

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) проверка на количината на погонското гориво;
- 2) проверка на количината на заостанатите хемикалии и други материјали во резервоарите на воздухопловот;
- 3) проверка на затнатоста на инсталациите за прскање и димење;
- 4) проверка на затнатоста на пилотската кабина;
- 5) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;
- 6) проверка на затвореноста на облогата на моторот, капакот на резервоарот на горивото и хемикалиите;
- 7) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 28

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено:

- 1) детален преглед на воздухопловот, моторот и системите;
- 2) миење на целиот воздухоплов ако се употребувани агресивни хемикалии и други материјали и

3) преглед на опремата и инсталациите со кои се врши растурање хемикалиите и други материјали од воздухопловот.

Член 29

Работната подготовка за изведување на летови на авиотретирање го опфаќа обележувањето на теренот, давање упатства за работа на сигналистите и метеоролошка и летачка подготовка на пилотот.

Член 30

Сигналистите на обележаниот терен за време на изведувањето на летовите на авиотретирање треба да бидат облечени во воочлива работна облека.

Сигналистите се распоредуваат во правец на налетот на воздухопловот. Нивниот број и меѓусебната одалеченост зависат од брановитоста на теренот над кој се извршува летот, а мора да ги има најмалку три.

Секој сигналист треба да има визуелен контакт со друг сигналист во обете насоки во однос на правецот на движење на воздухопловот.

Член 31

Сигнализирањето за време на ноќни летови се врши со светлосни уреди.

Почетната и крајната точка на налетот се обележува со зелени, а меѓуточките со бели светла.

Површината над која се вршат летовите на ноќното авиотретирање треба да се обележи и со акумулаторски фар-повикувач со зелена боја.

Член 32

Ако помеѓу раководителот на летањето и раководителот на противпожарните служби на земја не постои радио-врска комуникација се врши на следниот начин:

- 1) од земја: со испалување на зелена ракета со која се означува одобрување на почетокот на авиотретирањето, со испалување на црвена ракета со која се означува моментален престанок на авиотретирањето и со испалување на црвена и бела ракета истовремено се означува крај на авиотретирањето.
- 2) од воздух: со нишање на воздухопловот околу неговата надолжна оска се означува враќање на воздухопловот во базата заради неисправност.

Член 33

Метеоролошката подготовка за летовите на авиотретирање се врши врз основа на метеоролошки извештај и метеоролошка прогноза.

Извештајот и прогнозата од став 1 на овој член ги прибавува раководителот на летањето.

Прибавувањето на метеоролошки извештаи и прогнози се врши еднаш или повеќе пати во текот на изведувањето на летовите на авиотретирање, зависно од временските прилики, а врз основа на оцената на раководителот на летањето.

Член 34

Метеоролошки минимуми за вршење на летовите на авиотретирање се:

- 1) долната база на облаците да не биде пониска од 150 метри, а хоризонталната видливост да не биде помала од 1.500 метри;
- 2) брзината на страничниот ветер на леталиштето да не биде поголема од 7 м/с;
- 3) брзината на ветерот над површината над која се вршат летовите на авиотретирање да не биде поголема од:

- 8 м/с - при исфрлање на грануларни хемиски средства;

- 3 м/с - при исфрлање на течни хемиски средства и вода;

- 2 м/с - при запрашување

По исклучок на одредбите од став 1 точка 1 на овој член гасење на пожар од воздухоплов може да се врши ако во подрачјето на гасење на пожарот долната база на облаци не е пониска од 300 метри, а хоризонталната видливост не е помала од 4000 метри.

Член 35

Ноќните летови на авиотретирање можат да се вршат при најмала хоризонтална видливост од 10 км и брзина на ветерот до 3 м/с.

Член 36

Врз основа на метеоролошка прогноза, како и врз основа на метеоролошките минимума предвидени со овој правилник, раководителот на летање ги определува:

1) времето на почнување и завршување на авиотретирањето;

2) подготовка на воздухопловот, на воздухопловниот и другиот персонал;

3) начинот на обележувањето на теренот и поставувањето и распоредувањето на сигналистите;

4) постапките во случај нагла промена на метеоролошката ситуација додека се изведуваат летови на авиотретирање.

Член 37

Летачката подготовка опфаќа запознавање на леталиштето и на сите услови за летање на него, запознавање на зоната на леталиштето и на сите опасни пречки во неа и запознавање со работната површина над која се вршат летовите на авиотретирање.

Член 38

Пред почетокот на работите на авиотретирање, освен за гасење на пожари, се врши пробно облетување на зоната на леталиштето и на работната површина заради проверка на полетно-слетната патека, воочување на препреките од воздух, распоред на сигналистите и работата на сите сигнални и други уреди.

Пред почетокот на гасењето на пожар од воздухоплов, раководителот на летање, од воздух врши разгледување на местото на кое настанал пожарот, околината и сите препреки кои би можеле да го загрозат летот, воспоставува радио-врска со раководителот на противпожарната служба на земја и одкако ќе добие негова согласност одлучува за начинот на гасење на пожарот, како и прибавува други потребни информации.

Пред почетокот на авиотретирањето на шуми и гасење на пожари раководителот на летање со другите пилоти кои ќе го вршат авиотретирањето треба задолжително да го запознаат теренот на работа.

Член 39

Со подготовките за летови на авиотретирање над населени места и градови, освен за гасење на пожари, раководи шефот на пилотите на операторот кое го врши авиотретирањето.

Подготовките од став 1 на овој член се вршат според подробно разработен план кој мора во форма на извод да се објави преку средствата за јавно информира-

ње. Изводот особено содржи: ден и време на авиотретирање, реонот над кој се изведуваат летовите и мерките на предпазливост врзани за извршување на летовите на авиотретирање.

Член 40

Маневрите во летовите на авиотретирање треба да бидат прилагодени на работната површина.

Скратување и отстапување од утврдените маневри се дозволува само во случај кога воздухопловот ќе се најде во состојба на крајна нужда.

Член 41

Маневрите со воздухоплов се вршат така што:

1) со полн воздухоплов да не се преминува наклонот кој може да услови странично лизгање и губење на безбедната брзина;

2) со празен воздухоплов да не се преминува страничен наклон од 45°

3) во ноќни летови да не се преминува страничниот наклон од 15°

4) зајдовното свртување да почнува во правец на ветерот, а да завршува со ветерот на височина поголема 50 метри дење и 100 метри ноќе над пречките и теренот;

5) ниту еден маневар да не се врши со минимална брзина утврдена за определениот тип на воздухоплов.

Член 42

Височината на летот над работната површина зависи од видот на авиотретирањето, обликот на теренот, бројот и распоредот на препреките.

Најниската височина за дневни летови над препреки и дрвја при третирање на шумски површини е 10 метри.

Најниската височина за летови над земјоделски култури е од 1 до 3 метри.

Најниската височина за летови заради гасење на пожари е 40 метри над врвовите на пламенот.

Сите наведени височини се сметаат од врвот на препреките односно земјоделските култури до најниската точка на воздухопловот кога се наоѓа над нив.

Член 43

При налетите на работната површина кои се вршат паралелно со раб на шума, дрворед и електричен вод, најмалата оддалеченост од вакви препреки треба да биде 30 метри.

Летовите на авиотретирање над наклонети и бреговити површини се вршат на начин кој обезбедува да наклонот на воздухопловот при искачувањето треба да биде поголем од наклонот на теренот.

Ако летовите на авиотретирање не можат да се вршат на начинот предвиден во ставот 2 на овој член, тогаш тие летови треба да се вршат во правец на снижување на теренот или од височина на која може да се обезбеди сигурна хоризонтална брзина на воздухопловот.

Член 44

Во секоја фаза на летот пилотот е должен да обезбеди резервна брзина на воздухопловот која треба да биде повисока за 20% од минималната брзина на воздухопловот.

При летови на авиотретирање над населени места процентот на резервна брзина треба да изнесува 30% од минималната брзина на воздухопловот.

Член 45

Не се вршат летови на авиотретирање со преоптоварен воздухоплов.

Член 46

За време на вршење на летови на авиотретирање пилотот не смее да пролетува под електрични водови, да исфрла хемикалии и други материјали врз електрични водови и да полетува и слетува во правец на ниско изгревно и зајдовно сонце.

2. ИСПИТУВАЊЕ ОД ВОЗДУХ

Член 47

Како воздухопловен персонал кој може да врши работи на испитување од воздух се сметаат:

- 1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со впишан соодветен тип на воздухоплов,
- 2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови.

Член 48

Начинот за изведување на лет за испитување од воздух треба да биде во согласност со типот на воздухоплов со кој се оперира, дозволата и овластувањата на пилотот.

Член 49

За секое летање заради испитување од воздух се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилот на воздухопловот со кој се вршат летовите на испитување од воздух.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките и вршењето на летовите на испитување од воздух.

Член 50

Воздухоплови наменети за испитување од воздух (во натамошен текст: воздухоплови) можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради вршење на летови за испитување од воздух се извршени соодветни адаптации.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 51

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 52

Секој воздухоплов, за време на вршење на летови на испитување од воздух, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 53

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво може да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 54

Летови на испитување од воздухоплов над населени места можат да вршат само пилоти кои имаат најмалку 500 часови летање.

Член 55

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши после последното слетување на воздухопловот.

Член 56

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) ослободување на подвижните површини од блокирачките уреди и командите на уредите;
- 2) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите на испитување од воздухоплов;
- 3) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 57

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) проверка на количината на погонското гориво;
- 2) проверка на затнатоста на пилотската кабина;
- 3) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;
- 4) проверка на затвореноста на облогата на моторот и на капакот на резервоарот на горивото;
- 5) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 58

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено: детален преглед на воздухопловот, моторот и системите и преглед на опремата со кои се врши испитувањето.

3. НАБЉУДУВАЊЕ И ПАТРОЛИРАЊЕ
СО ВОЗДУХОПЛОВ

Член 59

Како воздухопловен персонал кој може да врши работи на набљудување и патролирање со воздухоплов се сметаат:

- 1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со впишан соодветен тип на воздухоплов,
- 2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови.

Член 60

Начинот на изведување на лет за набљудување и патролирање со воздухоплов треба да биде во согласност со типот на воздухоплов со кој се оперира, дозволата и овластувањата на пилотот.

Член 61

За секое летање заради набљудување и патролирање со воздухоплов се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилот на воздухопловот со кој се вршат летовите на набљудување и патролирање со воздухоплов.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките и вршењето на летовите за набљудување и патролирање со воздухоплов.

Член 62

Воздухоплови наменети за летови на набљудување и патролирање со воздухоплов можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради вршење на летови на набљудување и патролирање со воздухоплов се извршени соодветни адаптации.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 63

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 64

Секој воздухоплов, за време на вршење на летови на набљудување и патролирање со воздухоплов, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 65

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво може да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 66

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши после последното слетување на воздухопловот.

Член 67

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќа особено:

1) ослободување на подвижните површини од блокирачките уреди и командите на уредите;

2) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите за набљудување и патролирање со воздухоплов;

3) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 68

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

1) проверка на количината на погонското гориво;

2) проверка на затнатоста на пилотската кабина;

3) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;

4) проверка на затвореноста на облогата на моторот и на капакот на резервоарот на горивото;

5) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 69

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено: детален преглед на воздухопловот, моторот и системите и преглед на опремата со кои се врши набљудување и патролирање.

4. ГРАДБА СО ПОМОШ НА ВОЗДУХОПЛОВ**Член 70**

Како воздухопловен персонал кој може да врши работи на градба со помош на воздухоплов се сметаат:

1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со впишан соодветен тип на воздухоплов и завршена соодветна обука за носење на подвесен товар,

2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови.

Член 71

Изведувањето на лет за градба со помош на воздухоплов треба да биде во согласност со типот на воздухоплов со кој се оперира, дозволата и овластувањата на пилотот.

Член 72

За секој лет за градба со помош на воздухоплов се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилот на воздухопловот со кој се вршат летовите на градба со помош на воздухоплов.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките и вршењето на летовите на градба со помош на воздухоплов.

Член 73

Воздухоплови наменети за летови на градба со помош на воздухоплов (во наглаголен текст: воздухоплови) можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради вршење на летови за градба со помош на воздухоплов се извршени соодветни адаптации.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 74

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 75

Секој воздухоплов, за време на вршење на летови на градба со помош на воздухоплов, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 76

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво може да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 77

Летови на градба со помош на воздухоплов во населени места можат да вршат само пилоти кои имаат најмалку 1000 часови летање.

Член 78

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши по последното слетување на воздухопловот.

Член 79

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) ослободување на подвижните површини од блоkirачките уреди и командите на уредите;
- 2) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите за градба со помош на воздухоплов;
- 3) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 80

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) проверка на количината на погонското гориво;
- 2) проверка на затнатоста на пилотската кабина;
- 3) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;
- 4) проверка на затвореноста на облогата на моторот и на капакот на резервоарот на горивото;
- 5) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 81

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено: детален преглед на воздухопловот, моторот и системите и преглед на опремата и со кои се врши активноста за градба со помош на воздухоплов.

5. РЕКЛАМИРАЊЕ И СООПШТУВАЊЕ СО ВОЗДУХОПЛОВИ

Член 82

Како воздухопловен персонал кој може да врши рекламирање и соопштување со воздухоплов се сметаат:

1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со впишан соодветен тип на воздухоплов,

1.1) за рекламирање со испишување на небото со чад, потребно е CPL или повисока категорија на дозвола со впишано овластување за акробатско летање.

1.2) за влечење на реклами, потребно е CPL или повисока категорија на дозвола со впишано овластување за влечење на едрилици.

2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови.

Член 83

Начинот за изведуваче на летови за рекламирање и соопштување со воздухоплов треба да бидат во согласност со типот на воздухоплов со кој се оперира, дозволата и овластувањата на пилотот.

Летови заради фрлање на летоци од воздухоплов се вршат на минимална висина од 300 метри над земјата.

Доколку воздухопловот со кој се фрлаат летоци е двосед, задолжително е пилотот да има помошник кој ќе ги фрла летоците. Ако летоците се исфрлаат низ отворена врата на воздухопловот, помошникот треба да биде врзан за конструкцијата на воздухопловот на начин кој нема да дозволи негово излегување од кабината.

Член 84

За секое летање заради рекламирање и соопштување со воздухоплов се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилот на воздухопловот со кој се вршат летовите на рекламирање и соопштување со воздухоплов.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките и вршењето на летовите на рекламирање и соопштување со воздухоплов.

Член 85

Воздухоплови наменети за летови за рекламирање и соопштување со воздухоплов можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради вршење на летови за рекламирање и соопштување се извршени соодветни адаптации.

Воздухопловите наменети за влечење на реклами треба да поседуваат атестирана кука за влечење на едрилици.

За испишување на небото со чад, исклучиво смеат да се користат акробатски типови на воздухоплови.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 86

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 87

Секој воздухоплов, за време на вршење на летови на рекламирање и соопштување од воздух, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 88

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво може да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 89

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши после последното слетување на воздухопловот.

Член 90

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) ослободување на подвижните површини од блоkirачките уреди и командите на уредите;
- 2) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите на авиотретирање;
- 3) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 91

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) проверка на количината на погонското гориво;
- 2) проверка на затнатоста на пилотската кабина;
- 3) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;
- 4) проверка на затвореноста на облогата на моторот и на капакот на резервоарот на горивото;
- 5) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 92

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено: детален преглед на воздухопловот, моторот и системите и преглед на опремата со кои се врши рекламирањето и соопштувањето со воздухоплов.

6. ПРОИЗВЕДУВАЊЕ НА ВОЗДУШНИ ТУРБУЛЕНЦИИ СО ВОЗДУХОПЛОВ

Член 93

Како воздухопловен персонал кој може да врши произведување на турбуленции со воздухоплов се сметаат:

- 1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со впишан соодветен тип на воздухоплов и положен испит за авиотретирање,
- 2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови.

Член 94

Начинот за изведување на лет за произведување на турбуленции со воздухоплов треба да бидат во согласност со типот на воздухоплов со кој се оперира, дозволата и овластувањата на пилотот.

Член 95

За секое летање за изведување на лет за произведување на турбуленции со воздухоплов се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилот на воздухопловот со кој се вршат летовите за произведување на турбуленции со воздухоплов.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките и вршењето на летовите за произведување на турбуленции со воздухоплов.

Член 96

Воздухоплови наменети за летови за произведување на турбуленции со воздухоплов можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради произведување на турбуленции со воздухоплов се извршени соодветни адаптации.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 97

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 98

Секој воздухоплов, за време на летовите за произведување на турбуленции со воздухоплов, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 99

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво може да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 100

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши после последното слегување на воздухопловот.

Член 101

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) ослободување на подвижните површини од блокирачките уреди и командите на уредите;
- 2) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите на авиотретирање;
- 3) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 102

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) проверка на количината на погонското гориво;
- 2) проверка на затнатоста на пилотската кабина;
- 3) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;
- 4) проверка на затвореноста на облогата на моторот и на капакот на резервоарот на горивото;
- 5) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 103

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено: детален преглед на воздухопловот, моторот и системите и преглед на опремата и инсталациите со кои се врши произведување на турбуленции со воздухоплов.

7. ВРШЕЊЕ НА УСЛУГИ СО ВОЗДУХОПЛОВ ВО ВОНРЕДНИ СИТУАЦИИ

Член 104

За услуги со воздухоплов во вонредни ситуации се сметаат: медицински услуги со воздухоплов (прва помош, транспорт и лекарски услуги), исфрлање на персонал, храна, лекови и други продукти.

Член 105

Како воздухопловен персонал кој може да врши услуги со воздухоплов во вонредни ситуации се сметаат:

- 1) пилоти што имаат CPL или повисока категорија на дозволи со впишан соодветен тип на воздухоплов,
- 2) воздухопловни механичари-техничари што имаат соодветна дозвола со впишан тип за работа на воздухопловот кој се користи за конкретните летови.

Член 106

Исфрлањето на храна, лекови и други продукти како помош од воздух се врши над ненаселени места со помош на падобрани.

Член 107

За примарен медицински превоз се смета превозот со воздухоплов од местото на повредување до соодветната здравствена установа. За примарен превоз на повредени или болни лица воздухопловот се користи врз основа на лекар кој дава итна медицинска помош.

Превозот на повредени или болни лица од една здравствена установа до друга се нарекува секундарен превоз. За секундарен превоз на повредени или болни лица, воздухопловот се користи врз основа на основа на одговорен лекар од здравствената установа од која овој превоз се врши и со согласност на одговорен лекар од здравствената установа во која лицето се превезува.

Член 108

За секое летање заради извршување на услуги со воздухоплов во вонредни услови се определува раководител на летањето.

Раководител на летањето е пилот на воздухопловот со кој се вршат летовите во вонредни ситуации.

Раководителот на летањето е одговорен за правилно и безбедно користење на леталиштето, за безбедноста на воздухопловот, опремата и средствата, воздухопловниот и другиот персонал за време на подготовките за летови во вонредни ситуации.

Раководителот на летањето е должен точно да ја определи целта каде што ќе биде исфрлена помошта од воздух и начинот на исфрлување.

Член 109

Воздухоплови наменети за летови во вонредни ситуации можат да бидат: воздухопловите со наменска конструкција, посебни категории на воздухоплови со ограничување и други цивилни и воени воздухоплови на кои заради вршење на летови за пружање на услуги во вонредни ситуации се извршени соодветни адаптации.

Адаптациите на воздухопловите од став 1 од овој член можат да се вршат само врз основа на предходно одобрена конструктивна и техничка документација, со која се утврдува дека тие воздухоплови и по адаптацијата ќе ги исполнуваат аеродинамичките и летачките услови.

Член 110

Воздухопловот кој е специјализиран за превоз на повредени или болни лица треба да биде опремен со медицинска опрема, и тоа:

- 1) Алат за спасување
- 2) Носило со сајла за кревање и подметнувачи
- 3) Средства за имобилизација:
 - Вакуум душеци
 - Кремерови шини
 - Манжетни за врат
 - Држачи за раце
- 4) Вреќи за загревање на болниот
- 5) Средства за одржување на дишните функции:
 - Прибор за интубација
 - Амбу балон
 - Апарат за вештачко дишење
 - Боци со кислород
 - Уреди за аспирација
- 6) Средства за одржување и следење на кардиоваскуларните функции
 - Дефибрилатор со полнач
 - Уреди и средства за мониторинг (ЕКГ со печатач)
 - Пејс-мејкер за електрична стимулација на срцето

- 7) Куфери со прибор за итна интервенција на местото на несреќата
- 8) Хируршки ургентен комплет
- 9) Стетоскоп
- 10) Чекан и батериска ламба за невролошки преглед
- 11) Апарат за мерење на крвниот притисок
- 12) Гастрична сонда
- 13) Лекови (анестетици, релаксанти, седативи, атропин, простигмин, аналгин, кардиотоници, диуретици, бета-стимулатори, бета-блокатори, кортикостероиди, артихистаминици, спазмолитици, антиаритмитици, антихипертензивни, инсулин и серум антивиуиперинум)
- 14) инфузиони течности
- 15) дезинфекциони средства
- 16) завоен материјал со комплет за опекотини
- 17) заштитници од бучава

Член 111

По исклучок на член 110 на овој правилник, во исклучителни ситуации, за превоз на повредени и болни лица може да се користи било каков воздухоплов со одобрение на одговорен лекар.

Член 112

Воздухопловот треба да ги исполнува техничките услови за пловидбеност на определена категорија, со ограничување во начинот на користењето со кои му се зголемува корисната носивост.

Член 113

Секој воздухоплов, за време на вршење на летови за услуги во вонредни ситуации, треба да се одржува од стручен технички персонал соодветно на потребите на Техничкиот систем за одржување на тип на воздухоплов и Оперативниот прирачник за работа.

Член 114

Горивото што го користат воздухопловите треба да биде складирано така што да се обезбедува пропишаниот квалитет за тоа гориво.

Полнењето на воздухопловот со гориво може да се врши исклучиво низ соодветен филтер.

Член 115

Прегледите и подготовките на воздухопловот се делат на први стартни прегледи и подготовки, меѓулетни прегледи и преглед и подготовка на воздухопловот на крајот на летачкиот ден.

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот се вршат секој ден пред извршувањето на првиот лет.

Меѓулетните прегледи на воздухопловот се вршат помеѓу два лета.

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден се врши после последното слетување на воздухопловот.

Член 116

Првиот стартен преглед и подготовка на воздухопловот опфаќаат:

- 1) ослободување на подвижните површини од блокачките уреди и командите на уредите;
- 2) проверка на стојните органи на воздухопловот, командите на летот и командите на уредите за наменска работа во летовите на авиотретирање;
- 3) проверка на пополнетоста на сите резервоари до пропишаните нивоа.

Член 117

Меѓулетниот преглед на воздухопловот опфаќа особено:

- 1) проверка на количината на погонското гориво;
- 2) проверка на затнатоста на пилотската кабина;
- 3) проверка на видливоста низ ветробранското стакло на пилотската кабина;
- 4) проверка на затвореноста на облогата на моторот и на капакот на резервоарот на горивото;
- 5) проверка на исправноста на стојните органи.

Член 118

Прегледот и подготовката на воздухопловот на крајот на летачкиот ден опфаќа, особено: детален преглед на воздухопловот, моторот и системите и преглед на опремата и инсталациите со кои се врши давање на услуги во вонредни ситуации.

Член 119

Со влегување во сила на овој правилник престанува да се применува Правилникот за начинот на исфрлање на хемиски средства од воздухоплов ("Службен Лист на СФРЈ" бр. 62/80; 52/83).

Член 120

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 03-2192/3
27 декември 2007 година
Скопје

Директор,
Ернад Фејзулаху, с.р.